

«درآمدی بر روان‌شناسی زبان»

مؤلف: دنی استاینبرگ

مترجم: ارسلان گلفام

ناشر: سمت

سال نشر: ۱۳۸۱

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۳۱۵

- ترجمه فوق بر اساس متن انگلیسی کتاب زیر است:
Steinberg, Danny D. (1993). An Introduction to Psycholinguistics, London: Longman.
- این کتاب می‌تواند برای تدریس در درس روان‌شناسی زبان مورد استفاده دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد زبان‌شناسی قرار گیرد.
- از نظر روان و رسا بودن ترجمه حاضر متن موفق است.
- در سراسر کتاب فرق بین هایفن و خط تیره رعایت نشده است. لاتین اسامی محققان نیز در پایان کتاب نیامده است.
- در مجموع کتاب درآمدی بر روان‌شناسی زبان ترجمه آقای دکتر ارسلان گلفام کتابی بسیار ارزشمند و گرانقدر است و ترجمه روان و صحیح و سلیس آن قابل احترام و ارج نهادن است.
- چاپ کتاب از کیفیت مطلوبی برخوردار است. طراحی روی جلد و رنگ‌آمیزی آن جالب توجه است. کیفیت کاغذ به کار رفته و صحافی مطلوب است.

۲۰۲ نقدنامه کتب و متون زبان‌شناسی

- کتاب درآمدی بر روان‌شناسی زبان ترجمه کتابی است کاملاً فنی و تخصصی که در ابعادی خاص ممکن است مورد استفاده همگان نباشد. بخش‌هایی از کتاب به گونه‌ای فقط برای افراد تحصیل کرده قابل فهم است و بخش‌های عمده‌ای این چنین نیست. خلاصه مطلب این که ترجمه در سطحی بسیار عالی و ارزشمند انجام شده است که خواننده فارسی‌زبان اهل فن احساس نارسائی در ترجمه نخواهد کرد. اگر مشکلی پیش بیاید مربوط به فنی بودن محتوای کتاب است.
- نکات نگارشی از سوی مترجم محترم رعایت شده است. از نظر ویرایشی مشکلاتی در کل کتاب وجود دارد که عمدتاً به سه دسته تقسیم می‌شوند: ۱- فرق بین هایفن و خط تیره رعایت نشده است. ۲- اسامی محققان و دانشمندان که به فارسی نوشته شده است لازم است به صورت لاتین در پاورقی آورده شود. ۳- جملات انگلیسی که به عنوان مثال آورده شده‌اند به صورت ناقص و بریده بریده حروفچینی شده‌اند که لازم است اصلاح شوند.
- چون درس روان‌شناسی زبان در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری تدریس می‌شود و عمدتاً اساتید از منابع انگلیسی استفاده می‌نمایند، مسلماً کتاب درآمدی به روان‌شناسی زبان به تنهایی کافی نیست. نکته مهم این است که مطالعه کتاب حاضر برای فهم بهتر و گیرایی بیشتر درس روان‌شناسی زبان بسیار مفید و ارزشمند است.
- اغلب اصطلاحات تخصصی به کار گرفته شده برای اهل فن مأنوس و جاف‌نماده می‌باشد. برخی از اصطلاحات جدید که مترجم محترم به کار برده‌اند معقول و قابل فهم است. البته کاربرد اصطلاحات کلاً برای غیر اهل فن مشکل‌درکی ایجاد می‌نماید که این امری طبیعی است و مترجم محترم عالمانه بهترین موارد را به کار گرفته‌اند.
- معادل‌سازی اصطلاحات به دو دسته تقسیم می‌شوند: دسته اول که اکثر قریب به اتفاق را شامل می‌شود مدت‌هاست که در متون زبان‌شناسی به کار می‌روند و کماکان برای اهل غیر فن نامأنوس هستند و معدودی از اصطلاحات را مترجم

درآمدی بر روان‌شناسی زبان ۲۰۳

محترم به بهترین شکل معادل‌سازی کرده‌اند. البته در صفحه ۱۵۸ “mechanism” را «روش» ترجمه کرده‌اند که بهتر است همان مکانیزم باشد و در صفحه ۲۵۸ کلمه “approach” را نیز روش ترجمه کرده‌اند که بهتر است «نگرش یا رویکرد» ترجمه شود چون «روش» معادل شناخته شده “method” است.

- در متن انگلیسی اثر برای تفهیم موضوع از تصویر، مقایسه، جدول و ... به خوبی استفاده شده است.
- اصولاً در دانشگاه و به‌ویژه در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری استفاده از یک کتاب به عنوان ابزار جامعیت بخش به موضوع کفایت نمی‌کند. کتاب حاضر مانند سایر کتب مورد استفاده در سطح کارشناسی ارشد و دکتری به هیچ وجه کفایت نمی‌کند به خصوص که سایر منابع به زبان‌های غیرفارسی و عمدتاً به زبان انگلیسی مورد استفاده قرار گیرند. کتاب حاضر در سطح راهگشایی و روشن کردن ذهن دانشجو نسبت به موضوع درسی بسیار مفید است.
- محتوای اثر اصلی بسیار مرتبط و مربوط به حوزه روان‌شناسی زبان است. ترجمه روان و سلیس و تلاش علمی مترجم مانع بروز هر نوع کاستی است.
- اثر حاضر «درآمدی بر روان‌شناسی زبان» است و موضوع روان‌شناسی زبان بس وسیع و گسترده است. نه تنها این اثر که ده‌ها اثر و مقاله دیگر نمی‌توانند حتی بخشی از مباحث عمده روان‌شناسی زبان را پاسخگو باشد. روان‌شناسی زبان به دو اقیانوس یا بهتر بگوییم به دو کیهکشان «روان‌شناسی» انسان و «زبان‌شناسی» انسان مربوط می‌شود. آن‌چه که مهم است این است که کتاب حاضر قادر است ذهنیت اولیه را در رابطه با سرفصل درس ایجاد نماید. در زمینه روان انسان و زبان انسان مطالعات و تحقیقات بسیار بسیار گسترده‌ای انجام شده است اما اهمیت بی‌حد و حصر موضوع و پیچیدگی هر دو مسأله «روان» و «زبان» باعث شده است که مجهولات موجود به خصوص در سطح اتفاقات و رخداد‌های ذهن و مغز کماکان بدون پاسخ بمانند. تناسب اثر در سطح ایجاد ذهنیت بسیار ارزشمند است.

۲۰۴ نقدنامه کتب و متون زبان‌شناسی

- اثر اصلی در زمان چاپ کاملاً به روز است و از منابع موجود استفاده شده است.
- معمولاً در مسائل مربوط به روان‌شناسی زبان تکیه عمده بر فراگیری زبان کودک و مراحل اکتساب آن است و با استناد به خلاقیت زبانی سعی در رد مسأله تقلید دارند و عمدتاً پیرامون توان فراگیری زبان در فرزند انسان بحث می‌شود. در فصول کتاب چنین نظامی رعایت شده است و نویسنده محترم کتاب که خود دانشمند و محقق برجسته‌ای است به‌خوبی این کار را انجام شده است و طبعاً همین نظم منطقی از سوی مترجم محترم در ترجمه روان و سلیس مشهود است.
- از منابع موجود به قدر کفایت استفاده شده است. به‌خصوص که در انتهای هر سه بخش کتاب فهرست مفصلی از کتاب‌ها و آثار دانشمندان شناخته شده و متخصص در موضوع آن بخش و این رشته عملی ارائه شده است (ص. ۱۰۳، ص. ۲۲۳، و صفحه ۲۹۲). ضمناً در لا به لای مطالب ارائه شده نظرات صاحب‌نظران نام‌آور گنجانده شده است که شواهد آن در سرتاسر کتاب موجود است.
- در سه بخش کتاب (که شامل چهار فصل در بخش اول و پنج فصل در بخش دوم و سه فصل در بخش سوم است) استنادات و ارجاعات کاملاً مربوط و مستند هستند.
- در این کتاب از نکات فلسفی در موارد مربوط به بخش روان‌شناسی استفاده شده است.
- برخی جملات و اصطلاحات باید ویرایش شوند:
 - ۱- صفحه ۳۱، «کودکان بزرگ‌تر» بهتر است «جوانان» ترجمه شود.
 - ۲- صفحه ۷۹ کلمه «gestures» به «اداها» ترجمه شده است که مفهوم منفی دارد بهتر است «ایما و اشاره» ترجمه شود.
 - ۳- صفحه ۸۷، «SL» که مخفف «sign languages» است به «زبان‌های اشاره‌ای مستقل» ترجمه شده است که کلمه «مستقل» زیادی است.
 - ۴- صفحه ۸۸، «ASL» باید در پاورقی به صورت «American Sign Language» بیاید.

درآمدی بر روان‌شناسی زبان ۲۰۵

- ۵- صفحه ۱۰۹، پاراگراف ۲ که با عبارت «بنابراین رابطه بین توانش و کنش ...» قدری قابل تأمل است.
- ۶- صفحه ۱۲۴، کلمه «پرمیوتر» در پاورقی «Perlmutter» آمده است که نادرست است.
- ۷- صفحه ۱۲۵، کلمه «خاصیت» به صورت «خاصیت» تایپ شده است.
- ۸- صفحه ۱۳۴، عبارت «۴۹۸/۳» باید به صورت کسری نوشته شود تا عملیات تقسیم نشان داده شود.
- ۹- صفحه ۱۵۳، کلمه «device» در عبارت «LAD (Language Acquisition Device» به «استعداد» ترجمه شده است که به نظر من معادل درستی نیست. منظور چامسکی از کلمه «Device» مفهوم استعداد نیست، بلکه وی به وجود نوعی ابزار و سازوکار فراگیری در مغز فرزند انسان اشاره دارد و نه اصل استعداد که ممکن است سایر جانداران استعداد لازم را داشته باشند ولی ابزار فراگیری زبان را ندارند.
- ۱۰- صفحه ۱۵۸، کلمه «mechanisms» به «شیوه‌ها» ترجمه شده است ولی این اصطلاح فنی مانند کلمه «system» که معمولاً به «سیستم» ترجمه می‌شود، بهتر است به صورت «مکانیزم‌ها یا سازوکارها» ترجمه شود زیرا کلمه «شیوه» معادل کاملاً جاف‌تاده‌ای برای «روش» یا «method» است.
- ۱۱- صفحه ۱۵۸، «ایده‌آل» به صورت «ایدئال» آمده است که اشتباه تایپی است.
- ۱۲- در صفحه ۱۹۶ کلمه «سوبرتری» برای اولین بار آمده است در صورتی که معادل آن در صفحه ۱۹۸ در پاورقی ذکر شده است.

درآمدی بر روان‌شناسی زبان کتابی است علمی که با ترجمه‌ای روان قادر است نظر اغلب علاقه‌مندان به مسائل روان‌شناسی زبان را به خود جلب نماید. کتاب حاضر در سطح کارشناسی ارشد رشته‌های زبان‌شناسی، روان‌شناسی، آموزش زبان، و آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان قابل استفاده می‌باشد. همان‌گونه که توضیح داده شد علم روان‌شناسی زبان بیش از حد گسترده است و این گستردگی را حد و حدودی متصور

۲۰۶ نقدنامه کتب و متون زبان‌شناسی

نیست زیرا از سویی با مسائل پیچیده و پر راز و رمز زبان بشری سر و کار دارد و از سوی دیگر به مسائل روان‌شناسی بشری که تاریخ بررسی و تحقیقات مربوط به آن با کلیه مسائل انسانی و آموزشی بیشتر همراه بوده است. آن چه عمدتاً در ۱۰۰ سال اخیر مورد توجه بوده است مسائل رفتارگرایی (behaviorism)، ذهن‌گرایی (mentalism)، عقل‌گرایی (rationalism)، فطری‌گرایی (innativism)، تجربه‌گرایی (empiricism)، شناخت‌گرایی (cognitivism)، و دهها “ism” دیگر که همگی در حوزه زبان و روان‌شناسی زبان قرار دارند.